

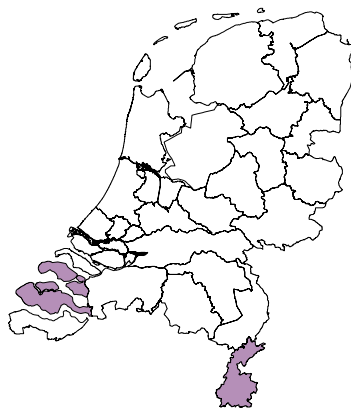
Tabel 2

Herfstschoeфорchis *Spiranthes spiralis*

Zeer kleine plant, grijsgroen van kleur. De blaadjes van de rozet op de grond zijn eirond en worden over het algemeen niet groter dan drie centimeter. Plat tegen de stengel aan zitten ook kleine blaadjes. De bloemen staan in een rij en zitten gedraaid aan de bloeistengel, als een schroefdraad.

Foto: Christophe Brochard

- soort niet aanwezig
- soort (recent) aanwezig

2

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec

Groen: Werkzaamheden mogelijk. Oranje: Werkzaamheden mogelijk: ja, mits na overleg met ecooloog en eventuele mitigerende maatregelen. Rood: Werkzaamheden mogelijk: nee, tenzij toestemming van de ecooloog en mitigerende maatregelen worden genomen.

Bestendig beheer en onderhoud (vrijstelling, mits gebruik gedragscode)

- Maaien Zie gedragscode, aanvullend: Maaisel afvoeren.
- Schonen Zie gedragscode
- Baggeren Zie gedragscode
- Begrazen Zie gedragscode, aanvullend: Extensieve begrazing met schapen, alleen buiten de bloeiperiode (november t/m augustus).
- Snoeien/dunnen Zie gedragscode
- Onderhoud waterkeringen Zie gedragscode, aanvullend: Groeiplaatsen ontzien of desnoods plant met bodem uitgraven en zo snel mogelijk overzetten op een geschikte locatie, onder begeleiding van een deskundige.
- Onderhoud verhardingen Zie gedragscode

Ruimtelijke ontwikkelingen & inrichting (vrijstelling, mits gebruik gedragscode)

- Vorbereiding van nieuwe werken Zie gedragscode
- Verwijderen bovengrond/
graafwerkzaamheden Zie gedragscode, aanvullend: Groeiplaatsen ontzien of desnoods plant met bodem uitgraven en zo snel mogelijk overzetten op een geschikte locatie, onder begeleiding van een deskundige.
- Sloop kunstwerken en gebouwen -
- Bouwactiviteiten -
- Afdammen/dempen/vergraven -
- Groeiplaats Landplant. De herfstschoeфорchis groeit op zonnige grazige, plekken, die niet te sterk oppervlakkig uitdrogen. De bodem is er baserijk en (matig) voedselarm. Ze groeit alleen daar waar de vegetatie heel kort gehouden wordt. Ze verdraagt enige betreding en (naar de huidige maatstaven) zeer lichte bemesting maar absoluut geen zware bemesting. Op Goeree groeit de herfstschoeфорchis op de eeuwenlang beweidde binnenduinen, vooral langs de hoge randen van valleitjes, op de grens van droog en vochtig. In Limburg groeit de herfstschoeфорchis op een zuidhelling met een mozaïek van krijt en diverse soorten leem. Herfstschoeфорchis komt vaak samen voor met harlekijn.

Vervolg: zie pagina 2

Vervolg

Herfstschroeforchis *Spiranthes spiralis*

Leefwijze door het jaar heen	Vaatplant, overblijvend (meerjarig). De plant heeft twee of soms meer langwerpige wortelknollen. De soort overwintert met een bladrozet die uiterlijk tot in juli in functie blijft. Omstreeks eind augustus groeit in de resten daarvan een bloeistengel en nieuwe rozet. Herfstschroeforchis bloeit in de nazomer (augustus-oktober). De plant wordt door bijen bestoven. Zaadverspreiding via de wind tot in de herfst.
Aanbevelingen	<ul style="list-style-type: none"> - Optimalisatie hydrologie: niet te droog, maar ook niet te vochtig. - Invloed vermestende invloed vanuit landbouwperven tегengaan. - Tegengaan verzuring. Bijvoorbeeld: invloed grondwater stimuleren, of invloed leemlaag beter tot uiting laten komen door verwijderen verzuurde humuslaag. - Op zandgronden: zorgen voor kleinschalig reliëf, zodat planten in natte jaren hoger op de helling kunnen groeien dan in droge jaren. - Maaibeheer optimaliseren, eventueel nabeweiding met schapen of runderen, mits de bodem daardoor niet beschadigd wordt. Geen begrazing tijdens de bloei. - Nieuwe groeiplaatsen creëren in de omgeving van bestaande groeiplaatsen. Eventueel maaisel of zaden van bestaande groeiplaatsen opbrengen om vestiging te stimuleren. - Mogelijkheden voor herintroductie onderzoeken in streken waar de soort reeds lang verdwenen is.
Belang Waterschapspopulaties	Ondergeschikt belang
Verspreiding binnen Nederland	De herfstschroeforchis kwam vroeger voor op verschillende plaatsen in de Veluwe, Achterhoek en Zuid-Limburg. De plant komt nu nog op slechts twee plaatsen voor: in Zuid Limburg en op het eiland Goeree. Op de Hompelvoet, een eiland in de Grevelingen groeide in 2004 herfstschroeforchissen maar die bleken een jaar later uitgegraven te zijn.
Status Rode lijst	Ernstig bedreigd
Beschermingsstatus	
Habitatrichtlijn	-
FF-wet	Tabel 2
Bronnen	Kreutz & Dekker, 2000. Weeda <i>et al.</i> , 2003. Van der Meijden, 2005 Websites: flora.instnat.be ; www.minlnv.nederlandsesoorten.nl ; www.soortenbank.nl